

Eufonia Mickiewiczowska w perspektywie genetycznej

Już Tadeusz Zieliński zauważył, że wyobraźnia muzyczna Mickiewicza jest największą siłą poety. Zieliński przekonująco pokazał między innymi to, że poetę zawodziła czasami kontrola nad spójnością obrazowania, ale słuch – nigdy. Przekonanie o wysokiej jakości Mickiewiczowskiego słuchu poetyckiego powraca w licznych pracach poświęconych autorowi *Dziadów*. Opinie podnoszące mistrzowską jakość Mickiewiczowskiej eufonii, jakkolwiek naszym zdaniem trafne, nie zostały jednak dotąd obudowane satysfakcjonującymi studiami analitycznymi, które zmierzałyby do szczegółowego opisanie pracy poety nad przekształceniem tej warstwy w kolejnych pracach nad danym utworem. Wciąż więc jest miejsce na systematyczne studia nad eufonią (rozumianą jako harmonijne zestawienie brzmień utworu) w wierszach Mickiewicza. Aspekt genetyczny tego zjawiska, przekształcenia przez artystę warstwy brzmieniowej dzieł poetyckich w kolejnych aktach pisarskich, coś, co proponujemy nazwać Mickiewiczowską fonogenezą, w zasadzie poza drobnymi wzmiankami nie został systematycznie przebadany.

W naszym projekcie chcielibyśmy zaproponować studium kilku ciekawych i ważnych prac poetyckich Mickiewicza, w których można dostrzec jego twórczą aktywność na polu organizacji brzmieniowej tekstu. Należy mocno zaznaczyć, że interesuje nas nie tylko punkt dojścia poety, ale przede wszystkim droga prowadząca do określonych artystycznych efektów. Celem zaplanowanego postępowania badawczego jest opisanie sposobu, w jaki poeta formował fonetyczne zestawienie swoich utworów. Innymi słowy: na ile tylko pozwolą na to dostępne źródła, ustalić, opisać i wyjaśnić sekwencję tych czynności twórczych autora, które mają znaczenie dla brzmieniowej organizacji jego wierszy.

Źródła, które będą stanowiły podstawę naszych badań:

- rękopisy wierszy Mickiewicza w lubelskiej części Archiwum Filomatów,
- rękopisy wierszy Mickiewicza, przede wszystkim *Sonetów krymskich*, z tzw. Albumu Moszyńskiego (depozyt w Zamku Królewskim w Warszawie),
- rękopis Epilogu *Pana Tadeusza*,
- rękopisy liryków lozańskich ze zbiorów Biblioteki Polskiej w Paryżu, sygn. MAM 38 i MAM39.

W naszych pracach podejmiemy próbę opisu pracy Mickiewicza nad brzmieniową organizacją jego utworów w kontekście obszernego materiału, jakiego dostarcza lubelska część Archiwum Filomatów. Sądzymy, że ten bliski Mickiewiczowi kontekst pozwoli wyraźnie zidentyfikować fonetyczne osobliwości Mickiewiczowskiej sztuki słowa, a przez to pozwoli właściwie zorientować nasze genetyczne badania.

Do realizacji zadań w projekcie użyjemy m.in. narzędzi cyfrowych wspomagających pracę nad rozpoznaniem prawidłowości w brzmieniowej organizacji tekstów poetyckich. Ważną podstawę naszych analiz będą stanowiły pliki z zakodowanymi tekstami do edycji cyfrowej. W planowanym badaniu te dwie perspektywy badawcze (tradycyjne studium nad organizacją brzmieniową utworów oraz zautomatyzowane analizy przy użyciu oprogramowania do analizy danych tekstowych) będą się nawzajem uzupełniały.

Zebrane przez nas wyniki zostaną zakomunikowane nie tylko w Polsce, ale przede wszystkim na forum międzynarodowym. Od kilku lat fragmenty prac przygotowawczych, które poprzedziły opracowanie naszego projektu były prezentowane i dyskutowane na konferencjach naukowych organizowanych w różnych miejscach na świecie. Przygotowanie publikacji dla międzynarodowych naukowych periodyków oraz kolejne wystąpienia na takich sympozjach ma na celu:

- mocniejsze włączenie w międzynarodowy obieg badawczy polskiej refleksji nad procesem tekstotwórczym,
- wprowadzanie do obiegu naukowego nowych, rozwijanych w Polsce idei związanych z zastosowaniem cyfrowych narzędzi analitycznych w pracy literaturoznawczej i językoznawczej,
- silniejsze związanie badań nad twórczością najwybitniejszego polskiego romantyka w refleksję nad światowym romantyzmem.